

پروفیسور شرعی جوزجانی

گزارش مختصر از یک سیمینار علمی با اشتراک دانشمندان اندونیزی چرا حدود شرعی نمیتواند در عمل تطبیق شود؟

سه تن عالم اندونیزیایی از یک دانشگاه دولتی اسلامی اندونیزیا با نایب سفیر این کشور مهمان دپارتمنت «آی سیسکو» در جنب اکادمی بین المللی اسلامی اوزبیکستان بودند. آنها در سیمینار مختصری که از طرف دپارتمنت دایر شده بود اشتراک ورزیدند.

در سیمینار که توسط مدیر دپارتمنت دوکتور دوران مقصودوف دایر گردید، پروفیسور عبیدالله اوه توف رئیس مرکز تحقیقات امام ترمذی، دوکتور علوم در رشته تاریخ الهام بیکزادوف، دوکتور علوم در رشته حقوق اسلام استاد نگاره یوسپوا و عده ای از استادان، دوکتورانها و محصلین دور ماستری اشتراک کرده بودند.

پس از خیر مقدم بر مهمانان، رئیس هیئت طی صحبتی در بار نظام حقوقی اندونیزیا و قوانین مربوط به نکاح و تشکیل خانواده و حقوق زنان در آن کشور معلومات داده گفت که هیئت علاقمند است با قوانین اوزبیکستان نیز درین زمینه بخصوص از حقوق و موقف زنان آشنا شود و نیز میخواهد بداند که امور دینی درین کشور چگونه پیش برده میشود.

از اشتراک کنندگان پروفیسور عبیدالله اوه توف درین باره معلومات مفصل داده پیرامون ادار امور دینی و صلاحیتهای آن صحبت کرد و نگاره یوسپوا مونوگرافی را که در زمین حقوق زن در اسلام نوشته بود معرفی کرد و دوکتور الهام بیکزاد نیز در اطراف

مسایلی که در اطراف کتاب «المحیط» و سایر کتب فقهی درین باره بیان شده توضیحات داد.

به نوبه خود این جانب اظهار داشتیم که دولت اوزبیکستان به صفت یک دولت سکولار مطابق به قانون اساسی اوزبیکستان عمیقاً به دین احترام دارد و در زمینہ احیا و اعمار آبدہ های دینی مصارف هنگفتی اختصاص میدهد. چنانچه اعمار آرامگاه امام بخاری و امام ابومنصور ماتریدی در سمرقند بعد از استقلال گواه این مطلب است. تشکیل اکادمی بین المللی اسلامی اوزبیکستان تاسیس و اعمار بنای عظیم مرکز تمدن اسلامی به مقیاس بین المللی در تاشکینت و نیز تاسیس مراکز تحقیقات علمی امام بخاری و امام ترمذی به دستور رئیس جمهور شوکت میر ضیایف از جمله اقدامات سازنده ای است که در راه معرفی فرهنگ اصیل اسلامی صورت گرفته و منظور از آن تقویہ مبارزه با سلاح معرفت بر ضد جهالت، تروریسم و عقیده پرستی است.

علاوه کردم: حدود تورکستان و اوزبیکستان یکی از مراکز مهم پخش و نشر تعلیمات اسلامی بوده و صدها فقیه و متکلم و دانشمندان فلسفه و علوم طبیعی را در آغوش خود پرورده است که آثار علمی باقیمانده از آنان تا کنون هم به مقیاس جهانی مورد استفاده قرار دارد. مکتب کلام ابومنصور ماتریدی که علاوه بر روایت بر عقل و منطق استوار است، امروز هم میتواند بر ضد تحریف کنندگان اسلام که آن را مشوق انتحار و تروریسم معرفی میکنند، چون حربه ای موثر به کار گرفته شود. این کار توسط خود ماتریدی در قرن 11 برضد قرمطیهای تروریست و معتزلیهای فتنه انگیز صورت گرفته بود.

مهمانان با من هم عقیده بودند و علاوه کردند که مذهب شافعی و مکتب کلام اشعری که مذهب رسمی اکثریت مسلمانان اندونیزی میباشد، نیز بر ضد انحرافات عقیده پرستی میباشد.

من ضمناً دربارہ نقش سازندہ زنان اوزبیک در سادہ عمران مملکت و ترویج علم و فن و اعمار ابنیہ عظیمی که تا کنون پابرجاست بآنها معلومات داده از جمله مسجد جامع بی بی خانم در سمرقند و مساجد و مقبرہ گوهر شادبیگم در شهر مشهد ایران و شهر هرات افغانستان یادآوری کردم که از نمونه های برجستہ مدنیته تیموریان است و شما ضمن بازدید از سمرقند نمونه های این آبدہ های بزرگ را تماشا خواهید کرد.

ضمن بحث و تبادل افکار، من در برابر آنها یک سول طرح کردم و آن این که در شرایط کنونی در هیچ یک از کشورهای اسلامی حدود شرعی از قبیل قصاص، رجم و قطع ید تطبیق نمیشود. ایران و عربستان تا توانستند به تطبیق آن کوشیدند، اما اخیراً آنها نیز در اثر فشارها و قوانین بین المللی نتوانستند این کار را دوام بدهند. آیا این مسأله امروز دربرابر شما و کشورهای اسلامی دیگر به صفت یک پرابلم مطرح نیست؟ پس چه باید کرد؟ احکام مربوط به آن را در یک طاق باید گذاشت و یا در زمینہ آن راه حلی جستجو باید

کرد؟ شما به صفت دانشمندان با صلاحیت یک دانشگاه دولتی اسلامی اندونیزیا درین باره چه نظر دارید؟

آنها گفتند، این یک واقعیت است که بیان کردید. احکام حدود شرعی ازین جهت تطبیق شده نمیتواند که اعلامیۀ جهانی حقوق بشر در برابر آن وجود دارد و ذهنیت عامۀ جهانی نیز آنرا نمی پذیرد. این اعلامیه که تمام اعضای ملل متحد آنرا پذیرفته اند و نیز سایر قوانین بین المللی که بالاتر از قوانین کشورها قرار دارند، به این امر اجازه نمیدهند.

پرسیدم: پس از نظر شما چه باید کرد؟ وظیفۀ فقها و حقوقدانان کشورهای مسلمان در برابر این معضله چیست؟

گفتند باید راه حلی برای آن جستجو شود و فقهای هر کشور با در نظر داشت شرایط زمان و مکان به این پرابلم رسیدگی نمایند.

من نظر چهارتن از حقوقدانان کشورهای اسلامی یعنی دوکتور عبدالله احمد النعیم از سودان، محمد سعید عشاوی از مصر، الجابریه از مراکش، محمد ارکون از الجزایر را توضیح داده گفتم که بر طبق نظر آنها برای حل اینگونه معضلات میتوان از طریق تشکیل یک کانگرس وسیع مرکب از باصلاحیت ترین فقهای صاحب نظر، متخصصان و حقوقدانان برجستۀ کشورهای اسلامی بر اساس قواعد قبول شدۀ فقه اسلامی با استفاده از تجارب خلیفۀ دوم حضرت عمر بن خطاب حتی در موارد احکام ذکر شده در قرآن کریم نیز که در برابر تطبیق آن موانع وجود داشته باشد، باید راهی پیدا کرد. حضرت عمر در مسئلۀ «مؤلفه القلوب» یعنی پرداختن یک مقدار مال از بیت المال به صدایک (سرکردگان مقتدر) قریش که دست از مقاومت مسلحانه کشیده اما اسلام نیاورده بودند، برای دلجویی از آنان و جلوگیری از اذیت و آزار شان به مسلمین برطبق آیه 60 سورۀ «توبه» به هر یک از آنان یک مقدار معین مال طور نمونه صد شتر داده میشد و این به صفت فریضۀ الهی در قرآن با عبارۀ «فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ» تاکید شده بود. بعد از پیغمبر حضرت ابوبکر هم این حقوق قبولشده را میداد. اما خلیفۀ دوم حضرت عمر از دادن آن امتناع ورزید. چون سرکردگان قوم اعتراض کردند، عمر گفت: دیروز شما قوی بودید و ما ضعیف و به بیطرفی شما ضرورت داشتیم، اما امروز ما نیرومند استیم و به شما ضرورت نداریم. بدین ترتیب عمر از عملی کردن دستوری که در آیت مذکور به صفت فریضۀ خداوندی توصیه شده بود، خودداری کرد. و بر اساس این اصل زرین که در صورت ضرورت امور ممنوعه مباح و روا میگردد اجتهاد کرد. همچنان از تقسیم اراضی مفتوحۀ عراق به اشتراک کنندگان جنگ، بر اساس همین قاعده امتناع به عمل آورد.

من ضمناً پیشنهادات دوکتور احمد شلبی مولف کتاب «قضا و قانون در تفکر اسلامی»، دوکتور یوسف موسی مولف کتاب «تاریخ فقه اسلامی»، عباس محمود العقاد مولف کتاب «دموکراسی در اسلام» و احمد النعیم مولف کتاب «در جهت تکامل قوانین اسلامی» را

توضیح داده گفتیم که آنها بر اساس قانون زرین فقه اسلامی «الضرورات تبيح المحظورات» (گر ضرورت بود روا باشد) و قاعدۀ فقهی «لاینکر تغییر الاحکام بتغییر الزمان» (یعنی تغییر احکام با تغییر زمان ممکن است) اجتهاد را در مورد حل یک سلسله احکام فقهی از طریق اجتهاد با در نظر داشت شرایط زمان و مکان ضروری میدانند.

مهمانان با این نظر موافق بودند و آنرا به صفت یک فکر سودمند پذیرفتند.

سیمینار پس از تبادل نظر در اطراف مسائل مختلف و آشنایی با نظام حقوقی دو کشور در مورد حقوق زنان پایان یافت.

در ختم سیمینار هدایایی از طرف آمر دپارتمنت آی سیکو به مهمانان اندونیزی تقدیم گردید و عکسهای یادگاری گرفته شد.

عکسهای مربوط:

